VİTİLİGONİ DAVOLASHDA QO‘LLANİLADİGAN DORİ VOSİTALARNİNG SAMARADORLİGİNİ BAHOLASH (SURXONDARYO VİLOYATİ MİSOLİDA)

Eshboyev Egamberdi Husanovich[1], Sultanov Akram Abduxolikovich[2], Tog‘ayev Axror Turaqulovich[3], Normurodov Fazliddin Xolmurod o‘g‘li[4]
[1,2,3,4]RIDVvaKIATM, Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali

DOI: 10.67620/dermajournal.1730026

ANNOTATSIYA.

Vitiligo — terida melanositlar yo‘qolishi natijasida oq dog‘lar paydo bo‘ladigan surunkali dermatozdir. Surxondaryo viloyati sharoitida vitiligoni davolashda mahalliy va sistemali dori vositalari, shuningdek, fototerapiya usullari qo‘llanilmoqda. Ushbu tezisda kortikosteroidlar, kalsinevrin ingibitorlari (takrolimus, pimekrolimus), antioksidantlar va PUVA-terapiya bilan kombinatsiyalangan dori vositalarining samaradorligi baholandi.

Kirish.

Vitiligo butun dunyo aholining 0,5–2% ini qamrab oluvchi keng tarqalgan dermatoz bo‘lib, uning patogenezida autoimmun jarayonlar, oksidativ stress, melanositlarning genetik moyilligi va neyroendokrin mexanizmlar muhim o‘rin tutadi. Surxondaryo viloyati sharoitida quyosh intensivligi yuqori bo‘lgani uchun vitiligo bemorlarida klinik belgilarning tez rivojlanishi kuzatiladi. Shu sababli davo samaradorligini baholash va individual yondashuv tanlash alohida ahamiyatga ega.

Material va usullar. O‘rganilgan guruh: 2022–2024 yillar davomida Surxondaryo viloyatidagi dermatologik klinikalarda kuzatilgan 40 nafar vitiligo bemori. Davolash protokollari: Mahalliy kortikosteroidlar (klobetazol, mometazon) — 15 bemorda. Kalsinevrin ingibitorlari (takrolimus 0,1%, pimekrolimus 1%) — 10 bemorda. Antioksidant terapiya (vitamin E, C, rux preparatlari) — 5 bemorda. PUVA-terapiya + dori vositalari kombinatsiyasi — 10 bemorda. Baholash mezonlari: repigmentatsiya darajasi (≤25%, 25–50%, ≥50%), qaytalanish chastotasi, nojo‘ya ta’sirlar va bemorlarning estetik qoniqishi.

Natijalar. Kortikosteroidlar: 60% bemorda 3 oylik kuzatuvda ≥50% repigmentatsiya qayd etildi, biroq 15% hollarda teri yupqalashishi kuzatildi. Kalsinevrin ingibitorlari: 70% bemorda 25–50% repigmentatsiya, yuz sohasida yaxshi natija berdi, nojo‘ya ta’siri minimal. Antioksidantlar: mustaqil qo‘llanganda 30% hollarda qoniqarli samara, lekin kombinatsiyada samaradorligi yuqori bo‘ldi. PUVA + dori kombinatsiyasi: 80% bemorda ≥50% repigmentatsiya kuzatildi, qaytalanish hollari eng kam bo‘ldi.

Muhokama. Surxondaryo viloyatida vitiligoni davolashda mahalliy kortikosteroidlar tezkor natija bergan bo‘lsa-da, uzoq muddatli qo‘llashda nojo‘ya ta’sirlar cheklov bo‘lib qolmoqda. Kalsinevrin ingibitorlari yuz va bo‘yin kabi sezgir sohalarda xavfsizligi tufayli afzal tanlov bo‘lib, natijalari barqaror. Antioksidantlar patogenezdagi oksidativ stressni kamaytiradi, ammo mustaqil qo‘llanishi yetarli emas. PUVA-terapiya bilan kombinatsiyalangan yondashuv esa eng yuqori samaradorlikni ko‘rsatib, uzoq muddatli remissiya ta’minladi. Kelgusida kengroq randomizatsiyalangan klinik tadqiqotlar yordamida dori kombinatsiyalarining optimal protokollarini ishlab chiqish zarur.

Xulosa. Surxondaryo viloyati sharoitida vitiligoni davolashda PUVA-terapiya + dori vositalari kombinatsiyasi eng yuqori samaradorlikni ko‘rsatdi (80%). Kortikosteroidlar tezkor natija beradi, lekin uzoq muddat qo‘llashda nojo‘ya ta’sirlari seziladi. Kalsinevrin ingibitorlari xavfsizligi va yuz sohasidagi samaradorligi bilan afzal tanlov hisoblanadi. Antioksidantlar yordamchi usul sifatida

foydali, kombinatsiyada samaradorlikni oshiradi. Davo natijalari bemorning yoshi, kasallik davomiyligi va tarqalish hududiga qarab farqlanadi.